

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΩΛΗΤΩΝ ΣΕ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΡΙΤΩΝ

ΕΡΕΥΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ
ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΒΙΑΖΟΥΝ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ – ΦΑΣΗ 4

Περίληψη κυριότερων σημείων

Οκτώβριος 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

Ιστορικό

Το 2020 το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO), μέσω του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου παραβίασης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ανέθεσε την εκπόνηση ερευνητικής μελέτης για την προσβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) μέσω λογαριασμών πωλητών σε πλατφόρμες συναλλαγών τρίτων. Ο σκοπός της έρευνας ήταν η βελτίωση του επιπέδου κατανόησης σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι παραβάτες των ΔΔΙ καταχρώνται τις διαδικτυακές πλατφόρμες συναλλαγών για εμπορική διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών που παραβιάζουν τα ΔΔΙ, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρηματικών μοντέλων που χρησιμοποιούν οι παραβάτες των ΔΔΙ, και, ως εκ τούτου, η απόκτηση νέων γνώσεων για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της πρόκλησης που εγείρει αυτό το φαινόμενο.

Η ερευνητική μελέτη ανατέθηκε στο Κέντρο Πολιτικής και Διαχείρισης Διανοητικής Ιδιοκτησίας (CIPPM) του Πανεπιστημίου του Bournemouth, το οποίο συγκρότησε επιστημονική ομάδα ερευνητών σε θέματα δικαίου και πληροφορικής ⁽¹⁾. Την ερευνητική ομάδα συνέδραμε ομάδα εμπειρογνομώνων που περιλάμβανε εκπροσώπους κατόχων δικαιωμάτων, διαδικτυακών πλατφορμών συναλλαγών, επιχειρήσεων αποστολών και πληρωμών, αρχών επιβολής του νόμου, δικαστικών σωμάτων, υπηρεσιών ιδιωτικών ερευνών και ψηφιακής ασφάλειας.

Η παρούσα έκθεση καταρτίστηκε ως μελέτη σχετικά με τις νομικές, τεχνικές και υλικοτεχνικές πτυχές της διάθεσης εμπορευμάτων και υπηρεσιών που παραβιάζουν τα ΔΔΙ σε διαδικτυακές πλατφόρμες συναλλαγών. Ανασκοπεί την υφιστάμενη βιβλιογραφία και τις πρωτοβουλίες πολιτικής, το νομικό πλαίσιο και τη νομολογία, ενώ παρέχει ποιοτική ανάλυση των υφιστάμενων επιχειρηματικών μοντέλων και των διαθέσιμων επιλογών επιβολής της νομοθεσίας για την αντιμετώπισή τους.

⁽¹⁾ Επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας του Πανεπιστημίου του Bournemouth ήταν ο καθηγητής Maurizio Borghi και ο καθηγητής Βασίλης Κάτος, και μέλη της ήταν ο δρ Δημήτριος Κουκιάδης, ο δρ Cagatay Yucel, ο κ. Παναγιώτης Μπελλώνιας, ο κ. Ιωάννης Χαλκιάς και ο κ. Dukki Hong.

Μεθοδολογία

Η ανάλυση των επιχειρηματικών μοντέλων αναπτύχθηκε μέσω σειράς δομημένων συνεντεύξεων με εμπειρογνώμονες του τομέα και ανεξάρτητης έρευνας που αξιοποιούσε τις τεχνικές κυβερνοασφάλειας. Πραγματοποιήθηκε μια σειρά από δομημένες συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες που αντιπροσώπευαν ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, κατόχους δικαιωμάτων, διαδικτυακές αγορές, τελωνειακές υπηρεσίες, υπηρεσίες ταχυδρομείου και ταχυμεταφοράς, παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, το δικαστικό σώμα και τις αρχές επιβολής του νόμου. Η ανεξάρτητη έρευνα διενεργήθηκε με τη χρήση διερευνητικών προσεγγίσεων και πρακτικών κυβερνοασφάλειας του τομέα της ψηφιακής εγκληματολογίας και απόκρισης σε συμβάντα ασφαλείας. Η προσέγγιση αυτή κατέστησε δυνατό τον εντοπισμό των αποκαλούμενων τακτικών, τεχνικών και διαδικασιών (ΤΤΔ) που χρησιμοποιούν οι παραβάτες ΔΔΙ. Ακολούθως οι ΤΤΔ αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο των περιπτώσιολογικών περιγραφών συγκεκριμένων επιχειρήσεων και αποτέλεσαν τη βάση για την ανάλυση των επιχειρηματικών μοντέλων ⁽²⁾.

Το πλαίσιο της μελέτης: Η προσβολή ΔΔΙ σε ένα μεταβαλλόμενο διαδικτυακό περιβάλλον

Το 2019, η αξία των προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας που εισήχθησαν στην ΕΕ εκτιμάται ότι **ανήλθε σε 119 δισεκατομμύρια ευρώ, ή στο 5,8 % του συνόλου των εισαγωγών στην ΕΕ** ⁽³⁾ Οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου καλύπτουν σημαντικό ποσοστό αυτού του ποσού. Η τεράστια δειξήδωση των διαδικτυακών πλατφορμών συναλλαγών τις καθιστά περιζήτητο δίαυλο πώλησης των εν λόγω εμπορευμάτων. Όπως επισήμαναν το EUIPO και η Ευρωπόλ το 2019, η κατάχρηση αυτών των πλατφορμών έχει καταστεί «σημαντική πηγή εσόδων για τις εγκληματικές ομάδες που εμπλέκονται στην πώληση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας» ⁽⁴⁾.

Μολονότι η πώληση προϊόντων που παραβιάζουν τα ΔΔΙ σε διαδικτυακές αγορές δεν αποτελεί νέο φαινόμενο, ορισμένες **αναδυόμενες τάσεις** εμποδίζουν τις προσπάθειες των αρχών επιβολής της νομοθεσίας για προστασία των ΔΔΙ.

⁽²⁾ Επιλογή 13 περιπτώσιολογικών μελετών παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

⁽³⁾ OECD/EUIPO (2021) *Global Trade in Fakes: A Worrying Threat*, OECD Publishing, Paris 2021, σ. 3 και 58.

⁽⁴⁾ EUIPO/Europol (2019) *Intellectual Property Crime Threat Assessment 2019*, σ. 11.

- **Πολλαπλοί λογαριασμοί πωλητών.** Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος (ΟΟΕ) καταχρώνται συστηματικά πλατφόρμες συναλλαγών ανοίγοντας πολλαπλούς λογαριασμούς υπό διαφορετικές επωνυμίες στις ίδιες πλατφόρμες και σε διάφορα μέσα.
- **Διαδικτυακή διαφήμιση.** Οι πωλητές χειραγωγούν υπηρεσίες διαδικτυακής διαφήμισης συνδέοντας την παράνομη δραστηριότητά τους με επιχειρήσεις και τοποθετούν διαφημίσεις σε νόμιμους διαδικτυακούς τόπους ή πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης, ώστε να κατευθύνουν την κυκλοφορία σε εξωτερικούς διαδικτυακούς τόπους ή αναρτήσεις σε διαδικτυακές αγορές που προσφέρουν προϊόντα τα οποία προσβάλλουν τα ΔΔΙ.
- **Παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.** Οι πωλητές μπορούν να καταχρώνται πολλές λειτουργικές δυνατότητες σε πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης για να προσεγγίσουν μεγαλύτερο αριθμό καταναλωτών⁽⁵⁾. Για παράδειγμα, μπορούν να διαφημίζουν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης με αναρτήσεις και μηνύματα στο πλαίσιο της επικοινωνίας των μελών δημόσιων, ιδιωτικών ή επιλεγμένων ομάδων, ή μέσω πωλήσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων συνεχούς ροής, κατευθύνοντας στη συνέχεια τους πελάτες σε παράνομες πωλήσεις, είτε σε εξωτερικές πλατφόρμες είτε σε μηχανισμούς διευκόλυνσης ηλεκτρονικών πωλήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Χαρτογράφηση προσβολών ΔΔΙ σε διαδικτυακές πλατφόρμες συναλλαγών

Οι δραστηριότητες παραβίασης των ΔΔΙ που λαμβάνουν χώρα σε διαδικτυακές αγορές αφορούν πρωτίστως την πώληση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας. Τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης ορίζονται σε διάφορες νομικές πράξεις και εθνικές νομοθεσίες. Οι ορισμοί αυτοί ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά. Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, ο όρος «παραποίηση/απομίμηση» αναφέρεται σε κατάφωρη προσβολή σήματος, υπό την έννοια ότι τα προϊόντα φέρουν σημείο το οποίο είναι είτε πανομοιότυπο είτε δυσδιάκριτα διαφορετικό σε σχέση με καταχωρισμένο σήμα. Τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης ποικίλλουν από απομιμήσεις χαμηλής ποιότητας (πλαστά προϊόντα) έως αντίγραφα που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ομοιότητα προς τα επώνυμα προϊόντα («αντίγραφα»). Ως πειρατεία νοείται η πώληση προϊόντων που προσβάλλουν

⁽⁵⁾ EUIPO (2021) *Monitoring and analysing social media in relation to IP infringement*; EUIPO (2021) *Social Media – Discussion Paper. New and existing trends in using social media for IP infringement activities and good practices to address them*, Ιούνιος 2021.

δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή δικαιώματα επί σχεδίων ή υποδειγμάτων και αφορά τόσο φυσικά όσο και ψηφιακά προϊόντα.

Μεταξύ των διάφορων μορφών προσβολής των ΔΔΙ περιλαμβάνεται η χρήση σημείων που προκαλούν σύγχυση επειδή είναι παρόμοια με εκείνα του νόμιμου κατόχου σήματος, ή τα οποία προκαλούν ζημία στη φήμη ενός σήματος. Αυτές οι λιγότερο κατάφωρες μορφές προσβολής των ΔΔΙ απαντούν τόσο σε απλές όσο και σε εξαιρετικά πολύπλοκες περιπτώσεις, οι οποίες χρήζουν ad hoc εξέτασης. Επιπλέον, η προσβολή των ΔΔΙ ενδέχεται να περιλαμβάνει την πώληση προϊόντων «γκρίζας αγοράς», ήτοι γνήσιων προϊόντων τα οποία εισάγονται και πωλούνται χωρίς την άδεια του κατόχου των ΔΔΙ.

Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, χρησιμοποιούνται οι περιγραφές που παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα. Οι περιγραφές αυτές ενδέχεται να διαφέρουν από τους αποκλειστικούς νομικούς ορισμούς ορισμένων δικαιοδοσιών, ωστόσο η γενική ιδέα είναι ότι όλες οι δραστηριότητες ή τα προϊόντα που καλύπτουν παραβιάζουν τα ΔΔΙ με διάφορους τρόπους.

ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΒΙΑΖΟΥΝ ΔΔΙ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ		
	Φυσικά	Ψηφιακά
Παραποίηση/απομίμηση	<ul style="list-style-type: none"> Πλαστά προϊόντα (απομιμήσεις χαμηλής ποιότητας) Αντίγραφα (αντίγραφα όμοιας εμφάνισης) 	<ul style="list-style-type: none"> Αρχεία σχεδιασμού με τη βοήθεια υπολογιστή (CAD) για τρισδιάστατη εκτύπωση
Πειρατεία	<ul style="list-style-type: none"> Αντίγραφα περιεχομένου σε φυσικό μέσο (CD, DVD) το οποίο περιεχόμενο καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας Αντικείμενα σχεδιασμού αντιγράφου (replica) Συσκευές παράκαμψης μονάδας αξιόπιστης πλατφόρμας (TPM) «Έξυπνες κάρτες» αποκωδικοποίησης τηλεοπτικών προγραμμάτων Πλήρεις μετατροπείς-αποκωδικοποιητές ή στυλό (sticks) 	<ul style="list-style-type: none"> Αντίγραφα λογισμικού Κλειδιά ενεργοποίησης λογισμικών, βιντεοπαιχνιδιών ή βάσεων δεδομένων Παράνομη πρόσβαση σε λογαριασμούς για παροχή υπηρεσιών μετάδοσης συνεχούς ροής Αρχεία σχεδιασμού με τη βοήθεια υπολογιστή (CAD)
Σύγχυση	<ul style="list-style-type: none"> Παρόμοια εμπορική επωνυμία, λογότυπο ή συσκευασία σε παρόμοια προϊόντα 	<ul style="list-style-type: none"> Παρόμοια εμπορική επωνυμία ή/και λογότυπο σε παρόμοια ψηφιακά προϊόντα, π.χ. λογισμικά, βιντεοπαιχνίδια ή εφαρμογές
Εκμετάλλευση εμπορικής επωνυμίας	<ul style="list-style-type: none"> Χρήση διάσημων εμπορικών επωνυμιών σε μη συναφή προϊόντα 	<ul style="list-style-type: none"> Χρήση διάσημων εμπορικών επωνυμιών σε εικονικούς κόσμους ή σε μη ανταλλάξιμα διακριτικά (token)

«Γκρίζα αγορά»	<ul style="list-style-type: none"> • Παράλληλες εισαγωγές • Υπερβάσεις ορίων • Απορρίψεις 	• κ/α
----------------	--	-------

Η επιλογή της διαδικτυακής πλατφόρμας από τον παραβάτη των ΔΔΙ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος του προϊόντος ή της υπηρεσίας που προσφέρεται προς πώληση, το κοινό-στόχο και το κατά πόσον ο παραβάτης είναι «περιστασιακός» ή «συστηματικός» πωλητής. Εκτός από τις «γενικής φύσεως» αγορές χονδρικής και δημοπρασιών, υπάρχουν «εξειδικευμένες» αγορές, όπως αγορές προϊόντων χειροτεχνίας, ανεξάρτητων λιανοπωλητών, ψηφιακών προϊόντων (π.χ. βιντεοπαιχνιδιών και αδειών λογισμικού) και μη ανταλλάξιμων διακριτικών (ΜΑΜ). Έναν ολοένα σημαντικότερο ρόλο διαδραματίζει το «κοινωνικό εμπόριο», ήτοι οι πωλήσεις μεταξύ καταναλωτών (C2C) και μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή (B2C) στο πλαίσιο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Οι πλατφόρμες των σημαντικότερων μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν αναπτύξει δικές τους λειτουργικές δυνατότητες ηλεκτρονικού εμπορίου. Μια αναπτυσσόμενη τάση είναι η χρήση δυνατοτήτων απευθείας μετάδοσης συνεχούς ροής για σκοπούς εμπορικής προώθησης και επίδειξης προϊόντων στους αγοραστές.

Οι συστηματικοί πωλητές προϊόντων παραποίησης/απομίμησης ενδέχεται επίσης να χρησιμοποιούν παράνομες αγορές που λειτουργούν στο σκοτεινό διαδίκτυο, όπου οι συναλλαγές πραγματοποιούνται υπό συνθήκες ανωνυμίας και με χρήση κρυπτονομισμάτων.

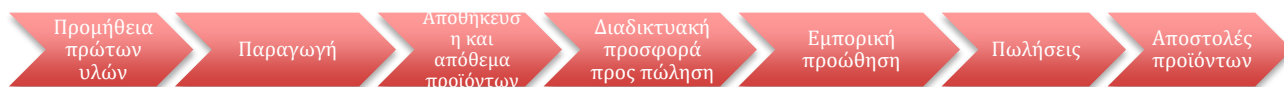
Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει ενδεικτικά τις **αγορές-προορισμούς** για κάθε κατηγορία προϊόντων που παραβιάζουν ΔΔΙ με γνώμονα την πιθανότητα εντοπισμού του εκάστοτε προϊόντος σε συγκεκριμένο τύπο αγοράς.

		Προϊόντα που παραβιάζουν ΔΔΙ						
Τύπος αγοράς		I. Παραποίηση/απομίμηση	II. Πειρατεία	III. Σύγχυση	IV. Εκμετάλλευση	V. «Γκρίζα αγορά»		
Χονδρική αγορά		Orange	Orange	Yellow	Yellow	Yellow	 <p>Μεγάλη</p> <p>Μικρή</p>	
Δημοπρασία/μεταχειρισμένα προϊόντα		Orange	Orange	Yellow	Yellow	Orange		
Προϊόντα χειροτεχνίας/τέχνης		Green	Green	Yellow	Orange	Green		
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης		Orange	Orange	Yellow	Yellow	Yellow		
Εργασία/Υπηρεσίες		Green	Orange	Green	Green	Green		

Ψηφιακά προϊόντα					
Σκοτεινό διαδίκτυο					

Προσέγγιση της έρευνας και της επιβολής νομοθεσίας με βάση την αλυσίδα εφοδιασμού

Η υποκείμενη διαδικασία προσβολής των ΔΔΙ μέσω λογαριασμών πωλητών σε πλατφόρμες συναλλαγών τρίτων αποτελείται από μια αλυσίδα εφοδιασμού επτά σταδίων, από την παραγωγή έως την παράδοση του προϊόντος παραποίησης/απομίμησης. Πρόκειται για μια συνεχή διαδικασία η οποία εκτελείται μέσω της ροής πληροφοριών, φυσικών αντικειμένων και χρήματος και περιλαμβάνει αρκετούς διαμεσολαβητές. Από την άποψη της επιβολής του νόμου, η ορατότητα της παράνομης δραστηριότητας εικάζεται ότι βαίνει μειούμενη κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού (από τα δεξιά προς τα αριστερά) και αυξανόμενη πλησίον του πελάτη (αποστολή, δεξιό άκρο).

Κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού, οι **παραβάτες** χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές για να διαφεύγουν των αρχών επιβολής του νόμου, όπως τεχνικές διαφυγής της αποκάλυψης, σύλληψης, κατάσχεσης και δήμευσης των προϊόντων. Η εν λόγω αλυσίδα εφοδιασμού αποτελεί οδηγό σε σχέση με τα μέτρα που μπορούν να λάβουν οι **παράγοντες επιβολής του νόμου** σε κάθε στάδιό της. Μεταξύ των μέτρων αυτών περιλαμβάνονται οι έρευνα και η επιβολή του νόμου, καθώς επίσης μέτρα αυτορρύθμισης όσον αφορά την επιβολή του νόμου.

Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τα **βασικά μέτρα επιβολής** που έχουν στη διάθεσή τους οι αρχές επιβολής του νόμου, οι διαδικτυακές πλατφόρμες και οι κάτοχοι ΔΔΙ σε κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού:

ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ	
1. Προμήθεια πρώτων υλών	<ul style="list-style-type: none">• Παρακολούθηση των υλικών: εντοπισμός τοποθεσιών παραγωγής ή προέλευσης των υλικών και διατήρηση βάσης δεδομένων για τις εν λόγω τοποθεσίες.• Τελωνειακοί έλεγχοι: αξιοποίηση ιστορικών πληροφοριών από χώρες προέλευσης ή/και γνωστές εστίες προμήθειας υλικών, καθώς και των πληροφοριών σχετικά με έντυπα τελωνειακών διασαφήσεων.
2. Παραγωγή	<ul style="list-style-type: none">• Δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών των παραγωγών.• Παρακολούθηση των τάσεων και των εποχικών εκδηλώσεων που επηρεάζουν την παραγωγή των αγαθών (π.χ. έναρξη αθλητικών εκδηλώσεων, διάθεση δημοφιλών προϊόντων στην αγορά).
3. Αποθήκευση και απόθεμα προϊόντων	<ul style="list-style-type: none">• Κατάσχεση/δήμηση προϊόντων: πραγματοποίηση εφόδων για δέσμευση του αποθέματος των παραβατών ΔΔΙ και την περιέλευση των αντικειμένων που παραβιάζουν ΔΔΙ υπό τον έλεγχο των αρμόδιων αρχών.
4. Διαδικτυακή προσφορά προς πώληση	<ul style="list-style-type: none">• Εξακρίβωση της ταυτότητας των πωλητών παράνομων αντικειμένων τα οποία φιλοξενούνται στην πλατφόρμα συναλλαγών εν αγνοία της.• Ενεργοποίηση διαδικασιών αναγγελίας και αφαίρεσης περιεχομένου: αφαίρεση αναρτήσεων και λογαριασμών πωλητών.
5. Εμπορική προώθηση	<ul style="list-style-type: none">• Παρακολούθηση των ενεργειών προσέλκυσης πελατών: πρόκειται για δείκτες προειδοποίησης της αγοράς, όπως προσφορές οι οποίες: είναι «υπερβολικά καλές για να είναι αληθινές» ή/και λαμβάνουν υπερβολικά μεγάλο αριθμό θετικών σχολίων σε σύντομο χρονικό διάστημα.• Παρακολούθηση κοινοποιήσεων: παρακολούθηση των διαδικτυακών κοινοποιήσεων από τις πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης, ομότιμων επικοινωνιών και διαφημιστικών εφαρμογών.

6.
Πωλήσεις

- **Αφαίρεση διαφημίσεων:** αφαίρεση λέξεων-κλειδιών από διαφημίσεις, διαγραφή αποτελεσμάτων από μηχανές αναζήτησης, αφαίρεση προϊόντων ή λογαριασμών πωλητών.
- **Συνεργασία με τράπεζες/οικονομικές αρχές** για εντοπισμό των οντοτήτων που κρύβονται πίσω από επίμαχες οικονομικές συναλλαγές και δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών.
- **Συνεργασία με παρόχους υπηρεσιών πληρωμών** για παρεμπόδιση συναλλαγών με εντοπισθέντες παράνομους πωλητές.
- **Έρευνες εξακρίβωσης της «πορείας του χρήματος»:** κατάρτιση πλήρους προφίλ των πωλητών μέσω ανάλυσης των ερευνώμενων οικονομικών συναλλαγών.
- **Δοκιμαστικές αγορές:** αγορές προϊόντων που παραβιάζουν ΔΔΙ για συλλογή αποδεικτικών στοιχείων που απαιτούνται για άσκηση δίωξης κατά του παράνομου πωλητή.

7.
Αποστολές προϊόντων

- **Συνεργασία με παρόχους υπηρεσιών ταχυμεταφοράς/ταχυδρομείου** για παρεμπόδιση της διανομής προϊόντων παραποίησης/απομίμησης ή/και εντοπισμό των διευθύνσεων των διανομέων.
- **Συνεργασία με τελωνειακές αρχές** για ενεργοποίηση διαδικασιών κατάσχεσης και δήμευσης προϊόντων που παραβιάζουν ΔΔΙ και υποβολή αιτημάτων διαβίβασης στοιχείων μετά την καταστροφή των προϊόντων.
- **Κατάσχεση προϊόντων** σε τελωνεία ή ταχυδρομεία.
- **Παρακολούθηση των διαδρομών εμπορίας** για ανακάλυψη της προέλευσης του προϊόντος, των διανομέων και των πωλητών, καθώς και του τρόπου παράδοσης στους αγοραστές.
- **Παρακολούθηση υπόπτων** οι οποίοι λαμβάνουν ασυνήθη αριθμό απροσδόκητων παραγγελιών από συνήθεις διαδρομές εμπορικών συναλλαγών.

Μέτρα, πολιτικές και στρατηγικές για αποτελεσματική επιβολή του νόμου

Η καταπολέμηση της προσβολής ΔΔΙ μέσω πλατφορμών συναλλαγών τρίτων προϋποθέτει μια σειρά από μέτρα, πολιτικές και τακτικές. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται μέτρα επιβολής του νόμου και μέτρα προαιρετικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της συνεργασίας όλων των εμπλεκομένων. Στην ΕΕ, το μνημόνιο συμφωνίας που υπογράφηκε το 2011 και αναθεωρήθηκε το 2016 προβλέπει το γενικό πλαίσιο για τα εν λόγω προαιρετικά μέτρα ⁽⁶⁾. Βάσει του μνημονίου συμφωνίας, μεταξύ των ορθών πρακτικών περιλαμβάνονται **προληπτικά μέτρα** που αποσκοπούν σε παρεμπόδιση των δραστηριοτήτων προσβολής ΔΔΙ προτού συμβούν, καθώς και **μέτρα αντίδρασης** τα οποία αποσκοπούν σε καταστολή ή περιορισμό των εν λόγω δραστηριοτήτων αφού συμβούν.

- **Προαιρετικά προορατικά και προληπτικά μέτρα (ΠΠΜ)** Η νομική βάση για τα εν λόγω μέτρα παρέχεται από τις συμβατικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την αποδοχή των όρων και προϋποθέσεων των διαδικτυακών αγορών, οι οποίοι απαγορεύουν την πώληση προϊόντων που προσβάλλουν δικαιώματα τρίτων. Μεταξύ των μέτρων αυτών, τα οποία αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με τους κατόχους ΔΔΙ, περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:
 - (i) **Πολιτικές για τους κατ' εξακολούθηση παραβάτες:** οι λογαριασμοί των χρηστών που παραβιάζουν κατ' εξακολούθηση τους όρους και τις προϋποθέσεις ενδέχεται να τεθούν σε αναστολή ή να απενεργοποιηθούν.
 - (ii) **Ταυτοποίηση:** για να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών καταπολέμησης της κατ' εξακολούθηση προσβολής ΔΔΙ, οι πλατφόρμες καλούν τους χρήστες τους να παράσχουν έγκυρα στοιχεία ταυτοποίησης, όπως αποδεικτικά ταυτότητας ή διεύθυνσης, ως προϋπόθεση για τη δημιουργία λογαριασμού. Οι πλατφόρμες συναλλαγών ενδέχεται επίσης να ζητήσουν αποδεικτικά στοιχεία επαγγελματικής άδειας και δύνανται να περιορίσουν τη χρήση συγκεκριμένων λέξεων-κλειδιών σε ονόματα προφίλ.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) *Μνημόνιο συμφωνίας για την πώληση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης μέσω του Διαδικτύου*. https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/enforcement/memorandum-understanding-sale-counterfeit-goods-internet_en.

- (iii) **Ιχνηλασιμότητα προϊόντων:** οι μεγάλες πλατφόρμες συναλλαγών έχουν εφαρμόσει συστήματα ιχνηλάτησης τα οποία παρέχουν σε κάθε προϊόν έναν μοναδικό κωδικό επαλήθευσης της γνησιότητάς του προτού διατεθεί στον πελάτη.
- (iv) **Άλλα τεχνολογικά προληπτικά μέτρα:** οι πλατφόρμες συναλλαγών και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούν φίλτρα για τις λέξεις-κλειδιά, καθώς και τεχνολογία επιλεκτικής παρουσίασης περιεχομένου και αναγνώρισης εικόνων για τον εντοπισμό παραβατικών αναρτήσεων πριν από την οριστικοποίηση της πώλησης.
- **Αναγγελία και αφαίρεση περιεχομένου (ΑΑΠ):** Οι διαδικασίες ΑΑΠ αποτελούν τα σημαντικότερα προαιρετικά **μέτρα αντίδρασης** για εναρμόνιση της διαδικασίας αναγγελίας και αφαίρεσης παραβατικού περιεχομένου που κατέστη διαθέσιμο μέσω διαδικτύου. Σύμφωνα με τις ορθές πρακτικές που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του μνημονίου συμφωνίας, μεταξύ των αποτελεσματικών διαδικασιών ΑΑΠ περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

 - (i) **ενημερωτικό πακέτο για τους κατόχους δικαιωμάτων,** με αναλυτικές οδηγίες σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να υποβληθούν για ενεργοποίηση της αναγγελίας.
 - (ii) εργαλεία για διαχείριση **πολλαπλών αναγγελιών,** ή «χύδην» αιτημάτων, τα οποία παρέχουν στους κατόχους δικαιωμάτων τη δυνατότητα να συμπεριλαμβάνουν πολλαπλές παραβατικές αναρτήσεις σε ένα αίτημα αφαίρεσης περιεχομένου.
 - (iii) **προγράμματα αξιόπιστων πηγών επισήμανσης παράνομου περιεχομένου («trusted flaggers»),** με ταχείας διεκπεραίωσης προνομιακούς διαύλους για κοινοποιήσεις και ταχύτερη αφαίρεση για κατόχους «αξιόπιστων» δικαιωμάτων, με ειδική εμπειρογνωμοσύνη και ειδική τεχνολογία για εντοπισμό και ταυτοποίηση παραβατικού περιεχομένου.
 - (iv) **εργαλεία αναζήτησης και αναφοράς,** για διευκόλυνση της διαδικασίας αναζήτησης πιθανώς παραβατικού περιεχομένου στην πλατφόρμα, μέσω αναγνώρισης εικόνας και άλλων τεχνολογιών.

- (v) **ενημέρωση των χρηστών** σχετικά με τον λόγο αφαίρεσης του περιεχομένου και τις πιθανές επιπτώσεις των κατ' εξακολούθηση προσβολών των ΔΔΙ, καθώς και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα προσφυγής ή τη **διαδικασία απάντησης σε αναγγελία** για αμφισβήτηση της αναγγελίας του κατόχου του ΔΔΙ.
- **Μέτρα αυτόματου εντοπισμού.** Τα συστήματα εντοπισμού που βασίζονται σε τεχνητή νοημοσύνη και μηχανική μάθηση διαδραματίζουν έναν ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο, τόσο στο πλαίσιο των προληπτικών μέτρων όσο και σε αυτό των μέτρων αντίδρασης.

Εκτός από τα προαιρετικά μέτρα που αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με τις διαδικτυακές αγορές, οι κάτοχοι δικαιωμάτων και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου εφαρμόζουν μέτρα έρευνας και επιβολής του νόμου με ευρύτερο πεδίο εφαρμογής, το οποίο εκτείνεται στο σύνολο της αλυσίδας εφοδιασμού.

- **Διερεύνηση της «πορείας του χρήματος».** Η προσέγγιση «παρακολούθηση της πορείας του χρήματος» συνίσταται στην παρακολούθηση και άντληση πληροφοριών από τις οικονομικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο μιας παράνομης δραστηριότητας, με σκοπό τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων ή/και τη διακοπή της δραστηριότητας. Η προσέγγιση απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων εμπλεκόμενων μερών, ιδίως των υπηρεσιών πληρωμών, κι έχει γίνει δεκτή στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών σε βάρος παραβατών ΔΔΙ.
- **Τελωνεία και συνοριακοί έλεγχοι.** Οι τελωνειακές αρχές της ΕΕ θεσπίζουν εναρμονισμένες διαδικασίες και σύντομα χρονοδιαγράμματα για την καταστροφή ύποπτων για προσβολή ΔΔΙ προϊόντων σε μικρά δέματα, καθώς και για την παροχή στοιχείων στους κατόχους δικαιωμάτων κατόπιν αιτήματος.
- **Επιβολή του νόμου στο σκοτεινό διαδίκτυο.** Δεδομένης της ανωνυμίας των διαδικτυακών παρόχων και των πιθανών συνεργατών τους, η επιβολή του νόμου στις αγορές του σκοτεινού διαδικτύου παρουσιάζει ειδικές προκλήσεις. Η διεθνής συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου οδήγησε στο **κλείσιμο** αγορών του σκοτεινού διαδικτύου.

Ποινική δίωξη πωλητών

Για την εισαγωγή, προσφορά προς πώληση και διανομή προϊόντων που προσβάλλουν ΔΔΙ είναι δυνατή η άσκηση ενδίκων μέσων. Οι δικαστικές διαδικασίες μπορούν να κινηθούν από τους κατόχους ΔΔΙ ή από τους ασκούντες εμπόριο μέσω διαδικτυακών αγορών ή από αμφότερους από κοινού. Ενώ η αστική ευθύνη για την προσβολή ΔΔΙ είναι εναρμονισμένη σε μεγάλο βαθμό σε επίπεδο ΕΕ τουλάχιστον όσον αφορά την άμεση προσβολή, η ποινική ευθύνη εξακολουθεί να αποτελεί αρμοδιότητα των εθνικών νομοθετών. Στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, η προσβολή σημάτων ή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων επισύρει ποινικές κυρώσεις όταν ο παραβάτης ενεργεί με υποκειμενική *mens rea* ή εσκεμμένη πρόθεση και σε εμπορική κλίμακα. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν ερμηνεύουν ομοιόμορφα τα κριτήρια αυτά.

Τα στοιχεία που αφορούν δικαστικές διαδικασίες κατά φυσικών προσώπων υπό την ιδιότητα του πωλητή στην ΕΕ-27 είναι περιορισμένα. Από τη διαθέσιμη νομολογία προκύπτει ότι **εσκεμμένη πρόθεση** μπορεί να αποδειχθεί βάσει αντικειμενικών παραγόντων, όπως η έλλειψη ρητής εξουσιοδότησεως του δικαιούχου του σήματος ή η τεκμαιρόμενη γνώση ότι τα προϊόντα είναι παραποιημένα. Το κριτήριο της **«εμπορικής κλίμακας»** είναι λιγότερο σαφές, εξαρτάται δε σε μεγάλο βαθμό από τον όγκο των συναλλαγών. Τα αποδεικτικά στοιχεία δραστηριότητας, όπως η παραλαβή παραγγελιών και η αποστολή, είναι ζωτικής σημασίας για τον προσδιορισμό του όγκου που απαιτείται από εθνικές δικαιοδοσίες για την επιβολή ποινικών κυρώσεων.

Ασφαλιστικά μέτρα κατά ενδιάμεσων

Εκτός από τις νομικές ενέργειες κατά των πωλητών, οι κάτοχοι ΔΔΙ μπορούν να αναζητήσουν αποκατάσταση από τους ασκούντες εμπόριο μέσω διαδικτυακών αγορών και άλλους ενδιάμεσους, σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται αποθήκες, διαφημιστικές πλατφόρμες, υπηρεσίες πληρωμών και υπηρεσίες αποστολής προϊόντων. Τα διαθέσιμα ένδικα μέσα συνίστανται σε **ασφαλιστικά μέτρα**, τα οποία μπορούν να χορηγηθούν από τη δικαστική αρχή ακόμη και όταν ο διαμεσολαβητής δεν ευθύνεται για την παράβαση ή απαλλάσσεται από την ευθύνη.

Τα ασφαλιστικά μέτρα κατά ενδιάμεσων αποσκοπούν όχι μόνον σε παύση των υφιστάμενων παραβάσεων αλλά και σε αποτροπή περαιτέρω παραβάσεων. Αυτό απαιτεί την εφαρμογή ορισμένων καθκόντων προληπτικής παρακολούθησης. Το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω

καθηκόντων παρακολούθησης βάσει του δικαίου της ΕΕ περιορίζεται από τις διατάξεις της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο ⁽⁷⁾ και μπορεί να απορρέει από την **προσέγγιση της «διττής ταυτότητας»** που πρότεινε ο Γενικός Εισαγγελέας Jääskinen στην υπόθεση «L'Oréal κατά eBay»: «[...] ο προσβάλλων το δικαίωμα τρίτος θα πρέπει να είναι ο ίδιος και [...] το σήμα το οποίο αφορά η προσβολή θα πρέπει επίσης να είναι το αυτό σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις» ⁽⁸⁾.

Το ζήτημα της δικαιοδοσίας

Λόγω της υπερεθνικής φύσης των παραβάσεων των ΔΔΙ που τελούνται μέσω λογαριασμών πωλητών σε αγορές τρίτων, το ζήτημα της δικαιοδοσίας αποτελεί κρίσιμη πτυχή για την αποτελεσματική επιβολή του νόμου. Οι προσφεύγοντες είναι εν γένει υποχρεωμένοι να ασκήσουν το ένδικο μέσω τους ενώπιον του δικαστηρίου του **τόπου διαμονής** του καθού, ωστόσο είναι επίσης δυνατό η δικαστική διαδικασία να κινηθεί στον τόπο όπου συνέβη η **ζημία**, στον τόπο όπου συνέβη το **συμβάν** που προκάλεσε τη ζημία, ή στον τόπο **τελέσεως** της παραβάσεως.

Όσον αφορά την κατανομή της αρμοδιότητας σε αστικές υποθέσεις, ένας κρίσιμος παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι το κατά πόσον οι παραβάτες επιδίωκαν τους στόχους τους στην ΕΕ (στην περίπτωση των **πανευρωπαϊκών δικαιωμάτων ΔΔΙ**) ή σε συγκεκριμένο κράτος μέλος. Εάν καθοριστεί ο στόχος, οι κάτοχοι ΔΔΙ μπορούν να προσφύγουν στα δικαστήρια της δικαιοδοσίας-στόχου.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙ	ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ (ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ) ΔΙΑΦΟΡΕΣ
Σήματα της ΕΕ	Κανονισμός για το σήμα της ΕΕ αριθ. 2017/1001 ⁽⁹⁾ , άρθρο 125

⁽⁷⁾ Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), άρθρο 15 παράγραφος 1.

⁽⁸⁾ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jääskinen (12/07/2011, C-324/09, L'Oréal SA-eBay, EU:C:2010:757, σημείο 182).

⁽⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ L 154 της 16.6.2017, σ. 1.

Κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα	Κανονισμός για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα αριθ. 6/2002 ⁽¹⁰⁾ , άρθρο 82
Εθνικά δικαιώματα ΔΙ (εθνικά σήματα, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, κ.λπ.)	Κανονισμός Βρυξέλλες Ι (αναδιατύπωση) ⁽¹¹⁾

Η αναγνώριση και η εκτέλεση **αποφάσεων αλλοδαπών δικαστηρίων** μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ ρυθμίζεται ομοιόμορφα από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι (αναδιατύπωση), ενώ η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων σε δικαιοδοσίες εκτός των κρατών μελών της ΕΕ ενδέχεται να προσκρούει σε σημαντικά προβλήματα λόγω των αποκλίσεων των εθνικών νομοθεσιών.

Η δικαιοδοσία επί **ποινικών υποθέσεων** βασίζεται εν γένει στην **αρχή της εδαφικότητας**. Επί του παρόντος, ισχύουν δύο δεσμευτικές νομικές πράξεις βάσει του δικαίου της ΕΕ για την επίλυση συγκρούσεων δικαιοδοσίας επί ποινικών υποθέσεων. Ωστόσο, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο του 2001 ⁽¹²⁾ αποτελεί σημαντική πράξη του διεθνούς δικαίου η οποία διευκολύνει τον προσδιορισμό του αρμόδιου δικαστηρίου για εκδίκαση ποινικών υποθέσεων που αφορούν προσβολές δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 6/2002 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα, όπως τροποποιήθηκε, ΕΕ L 386 της 29.12.2006, σ. 14.

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση), ΕΕ L 351 της 20.12.2012, σ. 1.

⁽¹²⁾ Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, ETS αριθ. 185.

⁽¹³⁾ EUIPO (2021) *International judicial cooperation in intellectual property cases*, Μάρτιος 2021, σ. 33.